

SİYASİ ANALİZ

Nijerya Siyaset Sahnesi

H.21 Şaban 1444 / M.13 Mart 2023

Hizb-ut Tahrir

Siyasi Analiz

Nijerya Siyaset Sahnesi

Nijerya'da devlet başkanlığı seçimlerinin ardından 11 Mart 2023 tarihinde il ve eyalet seçimleri yapıldı. 25 Şubat 2023'te düzenlenen devlet başkanlığı seçimlerinin resmî sonuçlarını 01 Mart 2023 tarihinde açıklayan Nijerya Bağımsız Ulusal Seçim Komisyonu, iktidar partisi Tüm İlericiler Kongresi (APC) adayı Bola Ahmed Tinubu'nun kazandığını duyurdu... Seçimlerde ikinci olan Halkın Demokratik Partisi adayı Atiku Abubakar ile üçüncü olan İşçi Partisi adayı Peter Obi seçim sonuçlarına itiraz etti. Kaygılarını dile getiren Amerika, seçim sonuçlarına itiraz edenleri desteklediğini duyurdu ve kazananı da tebrik etmedi. İngiltere ise sonuçlardan duyduğu memnuniyeti dile getirdi ve seçilen devlet başkanını tebrik etti. Nijerya siyaset sahnesinde meydana gelen değişiklikler nelerdir? Nijerya seçimlerinin Amerika ve İngiltere için önemi nedir?

Yukarıdaki soruların cevabına netlik kazandırmak için aşağıdaki hususlara bir göz atacağız:

1- Nijerya bir İslam ülkesidir. İslam, Kuzey Nijerya'daki Kano bölgesine M. 7. yüzyılın ortalarında, kuzey ve orta Nijerya'daki Hausa-Fulani topraklarına ise hem ticaret yoluyla hem de Endülüs fakihleri eliyle M.10. yüzyılın ortalarında etkin bir şekilde yayılmıştır... Daha sonra bu bölgelerde Osmanlı Halifeliği ya da Osman dan Fodio'ya atfen Sokoto Halifeliği adında bir İslam emirliği kurulmuştur. Osman dan Fodio'nun devleti, 1904 yılında İngilizler tarafından yıkılana kadar yaklaşık yüz yıl hüküm sürmüştür... Nijerya'daki şeriat mahkemelerinde Maliki mezhebi iyi bilinir ve Müslümanların çoğu Sünni'dir. Ayrıca 12 eyalette İslam Şeriatının bazı hükümleri uygulanmaktadır.

2- Nijerya'nın nüfusu şu anda 220 milyon civarında. Birleşmiş Milletler'in 2021 tahminlerine göre Nijerya'nın nüfusu yaklaşık 219 milyon civarındaydı. Çeşitli istatistiklere göre nüfusun çoğunluğu Müslümandır, oranları yüzde 65 ile yüzde 75 arasında değişmektedir... Nijerya'nın yüzölçümü yaklaşık 1 milyon km²'dir. 1900-1904 yılları arasında İngiltere, İslami yönetimi yıktıktan sonra Nijerya olarak bilinen tüm bölgelerde hakimiyetini genişletmiş, daha sonra 1 Ekim 1960 tarihinde Nijerya'ya resmi bağımsızlık vermiş, iktidarı Hristiyan İbo (İgbo) azınlığa devretmiş, 1963'te de Nijerya'yı İngiliz Milletler Topluluğu'na katmıştır. Nijerya, farklı etnik gruplardan oluşmaktadır. Ülkede üç büyük etnik grup var: Hausa-Fulaniler, Yorubalar ve İbolar. Hausa-Fulaniler kuzey ve orta bölgelerde yaşıyor ve ezici çoğunluğu Müslümandır. Yorubalar orta ve güney bölgelerde yaşıyor ve ağırlıklı olarak Hristiyan'dır ama içlerinde büyük bir Müslüman azınlık da var. İbolar ise güneydoğuda yaşıyor ve Hristiyan Katolik azınlığa mensuptur.

3- 1999 yılındaki seçimlerde Obasanjo tartışmasız galip gelmiş ve 29 Mayıs 1999'dan 29 Mayıs 2007'ye kadar iki dönem iktidarda kalmıştır. Obasanjo, iktidarı boyunca açıkça Amerika'nın yanında hizalanmış ve Müslümanlara karşı apaçık düşmanca tavır sergilemiştir... 2015 seçimlerinde ise İngilizlere sadık olan Muhammed Buhari ve en büyük destekçilerinden Bola Ahmed Tinubu galip gelerek İngiliz ajanlarını siyaset çevresine yerleştirmeyi başardılar. Öyle ki Ahmed Tinubu, siyasi sponsor ve belirleyici olarak adlandırılmıştır. Ardından "Sıra Bana Geldi" sloganıyla adaylığını açıklayarak 2023 seçimlerini kazanmıştır... Nijerya Bağımsız Ulusal Seçim Komisyonu tarafından 1 Mart 2023 tarihinde yapılan açıklamada, 25 Şubat 2023

tarihinde düzenlenen devlet başkanlığı seçimlerini 18 aday arasından iktidar partisi Tüm İlericiler Kongre'si adayı Bola Ahmed Tinubu'nun oyların yüzde 37'sini (8,8 milyon oy) alarak ülkenin 5'inci devlet başkanı seçildiği duyuruldu. En büyük iki rakibi Halkın Demokratik Partisi'nin adayı Atiku Abubakar'ın yüzde 29 (6,9 milyon oy) ve İşçi Partisi'nin adayı Peter Obi'nin ise yüzde 25 oy (6,1 milyon oy) aldığı belirtildi. Atiku Abubakar ve Peter Obi, sonuçları kabul etmeyerek itiraz edeceklerini açıkladı. Yapılan usulsüzlüğün, "özgür, adil ve şeffaf olmayan bir oylamaya" yol açtığını kaydettiler. 06 Mart 2023 tarihinde Atiku öncülüğünde partililer, Bağımsız Ulusal Seçim Komisyonu ofisi önünde toplandı. Halkların Demokratik Partisi'nden bir yetkili, seçim sonuçlarını kabul etmeyeceklerine dair Seçim Komisyonu yetkililerine dilekçe teslim etti... Ancak seçim sonuçları değişmedi.

4- Bu nedenle İngiltere, Nijerya'daki seçim sürecine övgüde bulundu ve başkan seçilen Bola Ahmed Tinubu'yu tebrik etti. Nitekim Dışişleri Bakanı James Cleverly, 1 Mart 2023 tarihinde İngiliz hükümetinin resmî sitesinden yaptığı yazılı açıklamada, "*Birleşik Krallık, Nijeryalı seçmenleri başkanlık ve Ulusal Meclis seçimlerine katılımlarından ve demokratik haklarını kullanırken gösterdikleri sabır ve esneklikten dolayı takdir etmektedir. Seçilmiş Başkan Senatör Bola Ahmed Tinubu'yu tebrik ediyoruz. Muhalefet partilerinin seçim sonucuna ilişkin tutumunu, gecikmeler ve teknik zorluklar da dahil olmak üzere sürecin organizasyonuna dair gözlemci misyonları ve sivil toplum tarafından dile getirilen endişeleri not ediyoruz. Yetkilileri tüm endişeleri dikkatlice incelemeye, çözülmemiş sorunları çözmek için harekete geçmeye ve Nijerya halkının iradesinin yerine getirilmesine odaklanmaya teşvik ediyoruz.*" ifadelerine yer verdi. Bu açıklama, İngiltere'nin seçilmiş devlet başkanını destekleyici bir tutum aldığını göstermektedir. Devlet başkanının kampanyasını usulsüzlük veya manipülasyonla suçlamamakta, aksine incelemede adil oldukları düşüncesiyle yetkililerinden tüm endişeleri incelemelerini talep etmektedir. Ayrıca Amerika karşısında Avrupa Birliği'nden de destek açıklaması geldi. Avrupa Birliği dış politika temsilcisi Joseph Borrell, "25 Şubat'ta Nijerya'da yapılan genel seçimler, demokrasinin konsolidasyonu için önemli bir fırsattır. Zor şartlara ve operasyonel başarısızlıklara rağmen Nijerya halkı demokrasiye bağlılıklarını gösterdi..." ifadelerini kullandı. (28.02.2023 Kona) Böylece İngiltere'nin Nijerya'da yeni seçilen devlet başkanını desteklediği, yine Avrupa'nın da Afrika'daki Amerikan nüfuzu karşısında İngiltere'ye destek verdiği görülmektedir.

5- ABD, Bola Ahmed Tinubu'nun seçilmesine karşı olumsuz bir tutum sergiledi. Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Ned Price yaptığı açıklamada, "Nijeryalıların açıkçası bu tür endişelere sahip olması normal, ancak seçim sürecinden beklentileri yüksek olmalı. Seçim anlaşmazlıklarını karara bağlamak için yerleşik mekanizmalar mevcuttur. Sonuçlara itiraz etmek isteyen herhangi bir adayı veya partiyi bu mekanizmalar aracılığıyla çareler aramaya teşvik ediyoruz. 11 Mart'ta yapılacak valilik seçimleri öncesinde en çok dikkat edilmesi gereken alanlarda Bağımsız Ulusal Seçim Komisyonu'na iyileştirme çağrısında bulunan diğer uluslararası gözlemcilere katılıyoruz... Pek çok Nijeryalının ve bazı partilerin, sürecin yürütülme biçimi ve Nijerya'da başkanlık seçim döngüsünde ilk kez kullanılan teknik unsurların eksiklikleri konusunda hayal kırıklıklarını dile getirmelerini anlıyoruz. Seçim sürecinde çok sayıda medya mensubunun saldırıya uğradığı yönündeki haberleri de endişeyle karşılıyoruz..." ifadelerini kullandı. (02.03.2023 <https://leadership.ng>) Burada Amerika, muhalefet partilerinin seçim sürecine ilişkin itirazlarını desteklemekte, itiraz etmeleri için cesaretlendirmekte, kazanan başkanı tebrik etmemekte, seçimler sırasında medyaya yönelik saldırı haberlerinden endişe duyduğunu belirtmektedir. Bu açıklama, yeni başkanın ABD'nin arzusuna göre ve uydusu olmadığını doğrulamaktadır.

6- Muhalefet partisi adayı Atiku Abubakar, 1999-2007 yılları arasında Olusegun Obasanjo döneminde başkan yardımcılığı yaptı. Obasanjo'nun Amerikan uydusu olduğu biliniyor. Görünen o ki Amerika, iktidara gelmesi için Atiku Abubakar'ı desteklemiş, Müslüman kökenli

olduğu için yine Müslüman kökenli olan, ağırlığı, desteği, maddi gücü olan ve İngiliz ajanlarından Muhammed Buhari ile aynı tarafta yer alan Bola Ahmed Tinubu ile yarışa girmesini sağlamıştır. 1999-2015 yılları arasında ülkede iktidarda olduğu sırada özellikle Kudluck Jonathan döneminde yaygın yolsuzluk nedeniyle Halkın Demokratik Partisi'nin popülaritesi azalmıştır. Jonathan Kudluck'ın Müslümanlara yönelik keyfi uygulamaları, ayrımcılığı, "terörle mücadele" bahanesiyle onlara işkence yapması da tuzu biberi olmuştur. Efendisi Amerika bile, düzeltmek için değil, üzerindeki kontrolünü sağlamlaştırmak için Jonathan Kudluck'ın iktidarı sırasında partide ve iktidarda yaygın olan bu yolsuzluğu eleştirmiştir. Yolsuzluğa bulaşan iktidardaki cuntanın ipleri Amerika'nın elindeydi, karşı çıktıklarında ifşa edebilirdi. ABD, yolsuzluğa karşıymış gibi bir görüntü vermek için kamuoyu doğrultusunda hareket etmek istemiştir. Oysa onlara sessiz kalan ve düzeltmek için çalışmayan Amerika'dır. ABD, bozguncudur ve yeryüzünde bozgunculuk çıkarana destekçisidir.

7- Bu yüzden Amerika tedbirli davranmıştır, ki Halkların Demokratik Partisi'nin adayı Atiku Abubakar kazanamazsa başka bir adamı daha olsun. Sanki temizmiş gibi Peter Obi'yi parlatmak için çalışmıştır! Geçen yıl Mayıs 2022'de Peter Obi, Halkların Demokratik Partisi'nden istifa ederek İşçi Partisi'ne katıldı. Görünüşe göre ABD, Nijerya'da çoğunluğu oluşturan Müslümanların oylarının Halkların Demokratik Partisi'nin adayı Atiku Abubakar ile iktidardaki Tüm İlericiler Kongre'si adayı İngiliz yanlısı Bola Ahmed Tinubu ve Müslüman asıllı Nijerya Ulusal Halk Partisi adayı Rabio Musa Kwankwaso arasında bölüneceğini hesaplamıştır. Musa Kwankwaso isim yapmaya başlamış ve son seçimlerde yüzde 6 oy alarak dördüncü olmuştur. Bu nedenle Amerika, Hristiyan olan Peter Obi'yi desteklemiş ve Amerikan medyası da allayıp pullayıp onun Nijeryalı gençler tarafından tercih edilen adaylardan olduğu sayiasını yaymaya başlamıştır. Nijeryalı gençler, nüfusun yüzde 60'ını oluşturuyorlar, değişim ve genç neslin iktidarını arzuluyorlar. Amerikan medya şirketi Bloomberg, Nijerya'da bir kamuoyu yoklaması yaptığını bildirdi. Akıllı telefon uygulaması üzerinden yaklaşık 2384 Nijeryalı'nın katıldığı kamuoyu yoklamasında, Peter Obi'nin devlet başkanlığı seçimlerini kazanabileceği lanse edildi. Amerikan ENEP de yaptığı kamuoyu yoklamasında Peter Obi'nin kazanacağı tahmininde bulundu. Ulusal Demokratik Enstitüsü ve Uluslararası Cumhuriyetçiler Enstitüsü de benzer tahminde bulundu. 2015 yılına kadar Nijerya sahnesinin Halkın Demokratik Partisi tarafından kontrol edildiğini unutmayın. Başkanlık seçimlerini kazanma gücüne sahip tek partiydi. Siyasi ortam da Amerika'dan yanaydı. Fakat her ne kadar Amerika, zaferini engellemek için birtakım girişimlerde bulunmuş olsa da İngiliz ajanı Muhammed Buhari'nin kazanmasıyla siyaset sahnesi değişti.

8- Nijerya'nın petrol zenginliği, başta İngiltere ve Amerika olmak üzere büyük ülkelerin birbirleriyle sıcak bir çatışmaya girmesini sağlamıştır. Dünyanın en fazla petrol üreten ülkeler arasında 12'inci sırada bulunan Nijerya, petrol ihraç eden 8'inci ülke ve dünyada en fazla petrol rezervine sahip ülke bakımından 10'uncu sırada yer alıyor. ABD Enerji Bilgi Ajansı'na göre Nijerya'nın petrol rezervinin 16 ila 22 milyar varil arasında olduğu tahmin ediliyor. Ancak diğer tahminler, rezervinin 35,3 milyar varile ulaştığını söylüyor... Bu petrol, Nijerya petrolü üzerinde rekabet edenlerin ağzının sulanmasına neden oluyor. Çünkü büyük ölçüde kükürtsüzdür ve rafine maliyeti düşüktür. Nijerya Petrol Bakanlığı'na göre Nijerya'da 159 petrol sahası ve 1481 petrol kuyusu var. Nijerya petrolü İngiliz petrol şirketlerinin kontrolündeydi, ancak Amerika'nın özellikle 1999'dan sonra yani Obasanjo döneminde petrol hattına girmesi, İngiliz şirketlerinin tekeline kırdı.

9- Nijerya, güvensizlik, hasta ekonomi, büyük borçlar, aşırı yoksulluk ve politikacıların yolsuzluğu gibi ciddi sorunlarla karşı karşıya.

Ekonomik koşulları giderek kötüleşiyor. 2022 sonunda enflasyon oranı yüzde 21,5'e, işsizlik oranı yetişkinler arasında yüzde 33'e, gençler arasında ise yüzde 42,5'a ulaşmıştır. Mart 2022'deki Dünya Bankası tahminlerine göre, ülkedeki 220 milyon insanın yaklaşık yüzde 40'ı yoksulluk sınırının altında yaşıyor. Nijerya para birimi değer kaybetti. Yolsuzluk önemli ölçüde arttı, devlet geçtiğimiz 2023 Şubat ayının başında ülke para biriminin üç birimini değiştirmek zorunda kaldı. Bilindiği gibi Nijerya, Afrika'nın en büyük ekonomileri arasında kabul ediliyor. Ülkenin güneyindeki petrol hırsızlığı sorunu büyüyor ve bu kronik bir sorundur. Bu sorun yakıt kıtlığına ek olarak ülkenin petrol ihracatında düşüşe yol açmıştır. Haziran 2022 istatistiklerine göre, Nijerya'nın yaklaşık 103 milyar dolarlık borç stoku var. Bu borç servisi, yani tefecilik ve teminatları yılda yaklaşık 12 milyar doları buluyor. Nijerya, en büyük petrol ihracatçılarından biri olduğu halde ciddi ve içinden çıkılmaz sorunlardan kurtulamamıştır. Bütün bunlar, hükümet ve yöneticilerin yolsuzluğundan, eski ve yeni sömürge ülkelerine boyun eğmesinden kaynaklanmaktadır. Çözüm, bu yolsuzluğu ortadan kaldırmak, yani sömürgeci İngiltere'nin formüle ettiği yönetim sistemini değiştirmektir. İngiltere, Nijerya'ya resmi bağımsızlık verse de özellikle yönetim ve ekonomide sömürgeciliğini korumuştur. İngiltere, Nijerya için Batı anayasalarından ithal bir anayasa geliştirmiş, Müslüman ya da Hristiyan kökenli olması fark etmeksizin kendisine uydu yöneticiler atamıştır. Ta ki geçen yüzyılın yetmişli yıllarının ortalarında Amerika gelene kadar. Amerika orduya sızmış, İngiltere ile rekabet etmeye ve onunla çatışmaya başlamıştır.

10- Bütün bunlara ek olarak başta Amerika ve İngiltere olmak üzere sömürge ülkeleri ülke işlerine doğrudan müdahale etmişlerdir. Amerikalı yetkili ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsünün, İngiltere Dışişleri Bakanı'nın ve AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi'nin açıklamaları ülke içişlerine doğrudan müdahale olarak değerlendirilir. Esasında Nijerya yöneticileri ve politikacıları, bu açıklamaları kınamalı, reddetmeli, bu ülkelerden içişlerine karışmaktan vazgeçmelerini talep etmeli, bundan dolayı onları uyarmalı ve onlarla olan bağlarını kesmelidirler. Sonra da ciddi ve samimi bir şekilde ülkeyi nasıl kurtaracaklarını düşünmeli, palyatif veya anestezi değil, radikal çözümler aramalıdır. Böyle yaparlarsa çözümün İslam olduğu sonucuna varacaklardır. Nijerya ve halkının her kesimini yalnızca İslam kurtarabilir. İslam'a göre Nübüvvet metodu üzere Raşidi Hilafette vücut bulan sistemin uygulamasında herkes eşittir. İslam ister Müslüman ister Hristiyan olsun, menfaatlerinin sağlanmasında, geçimleri için gereken şeylerin temininde ve her işinde tebaadan hiç kimseyi kayırmaz... İslam, ülkeyi kalkındıracak, sömürgecilikten kurtaracak, ülkenin ilerlemesini ve gelişmesini sağlayacak bir sanayi devrimi gerçekleştirecektir. Tebaa kendi sanayisini inşa edecek, kendi petrolünü kendi çıkaracak, bütün gelirleri kendisine ait olacak, ayırım gözetilmeksizin herkese dağıtılacaktır. Böylece herkes zenginleşecek, canı, onuru, malı emniyette olacak, işsizlik, yoksulluk, korku ve açlık olmayacaktır.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَلذِّكْرَى لَأُولَى الْأَنْبَابِ "Şüphesiz bunda, akıl sahipleri için bir öğüt vardır." [Zümer 21]

H.21 Şaban 1444
M.13 Mart 2023